



raebredés után a teljes megújódását élelnek, tudományak, irodalomnak, nevelésnek az egyedüli helyes irányban: a katolikus szellemben!

És ez általános megmozdulás új kötelességeket ró ránk is, régibb egyesületekre; azt, hogy mikor látjuk, hogy virágba hajtanak a magok, melyek közé több mint 30 évi fennállásunk alatt, egy-egy szemet tán mi is szórtunk a kath. öntudat ébresztgetése által, mi is most még fokozottabb erővel, emelkedettebb lelkesedéssel igyekezzünk társulatunk életét fejleszteni, nehogy az a szegény érem, hogy nem tudunk lépést tartani a korrallal, az ébredő szellemmel, mert nem tudjuk megismerni az idők intő jeleit és kiáltó szavát.

Ezért emelem fel szómat, ezért fordulok ez alkalommal elsősorban társulatunk rendes tagjaihoz, hogy ebből a nagy munkából, melynek a 20-ik század neki indult, vegye ki mindenki férfiasan a részét.

S én úgy hiszem leghelyesebb munkát végezne mindenikünk, ha a hírlapírásra, a napi sajtó művelésére fordítanánk idejét.

Hiszen a mi századunk embere nem ér rá a könyvek olvasására, neki csak rövid percek jutnak a szellemi táplálék szerzésére, az irodalomra.

A napi újság az ő szellemi tápláléka. Ezt kell tehát nekünk is megértenünk, s az újságírással érvényesíteni magunkat, hiszen nagyobb műnek a kiadására, mint az eddigi tapasztalatok mutatják, alig szá-

mithat társulatunk. A társadalom ellenei, kath. egyházunk ellenei megértik a kor szavát: az újságírásra vetették magukat és sajnálattal látjuk: mennyire sikerül nekik a sajtót s vele a nép igen széles rétegeit megmaszlagolniok.

Szólok ahhoz a kis olvasó közönséghez is, mely eddig is kitartott mellettünk s lehetővé tette, hogy magunkat fenntartsuk, s szölok azokhoz is, kik ha nem is tartoznak egyesületünkhöz, s olvasó közönségünkhöz, újabb számok jelét adják annak, hogy ők is érzik a kath. sajtó pártolásának szükségét és sietnek is anyagi eszközökkel ez érzést kifejezésre juttatni.

Örömmel láttuk, hogy egyházmegyénk papsága is hol kerületenkint, hol külön-külön felajánlotta filléreit az országos kath. sajtóegyesület pártolására. És ez helyes! Ha azt akarjuk, hogy sajtónk képes legyen a versenyre, pénzáldozattal kell ezt elérni, mert manapság már a napi hírt is megfizetik a tudósítónak, valamire való író nem szívesen ír ingyen, legfőlegbe elvéve, unszólásra egy-egy cikkekét. Midőn tehát pénzünket a sajtó pártolására fordítjuk, a legjobb helyre adjuk. Csak az tűnt fel nekem, hogy azokon a kerületi gyűléseken, hol az országos sajtóegyesületnek gyűjtöttek: mi magunkról, a mi sajtónkról annyira meg tudott mindenki feledkezni, hogy az erdélyegyházmegei Közművelődés támogatására tudom szerint egész Erdélyben sehol sem gyűjtöttek, sőt sokan még csak nem is olvasák, meg se rendelik.

Pedig mi még inkább rá vagyunk szorulva a segítségre. Mi nekünk semmi sem áll rendelkezésünkre, hogy írónkat jutalmazzuk, ez egyéni lelkesedés az, ami szükséges volna tehát, hogy a mi sajtónkról, a Közművelődésről se feledkezzünk meg gyűjtések alkalmával, s ha mást nem tehetnénk, legalább mindnyájan előfizetnénk a Közművelődésre s ismerőseinkkel is lehetőleg előfizettetnénk, mert különben — nyíltan be kell vallani, — nem leszünk képesek a kellő színvonalban versenyt tartani a jól fizetett újságokkal.

Csak jutalmazhatnók mi is írónkat bármely csekély honoráriummal, biztos vagyok benne, hogy még több élénkséget, még nagyobb változatosságot, még magasabb szintjét tudnánk felmutatni, s kevesebb panaszra lenne oka azoknak, kik most panaszkodnak ránk.

Bár ne hangzana el szavam a pusztában. Bár akadnának a vidéken is, kik megértik társulatunk hívó szavát s kezükbe vennék a mi sajtónk ügyét és lelkes mozgalmat indítanának annak érdekében!

Ezzel a közgyűlést Isten nevében megnyitom.

**Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.**

5. Hányszor voltam minden ok nélkül vendéglőben s mikor mentem onnét haza?

6. Ép oly szívesen láttam-e szobámban a szegényeket, mint a gazdagokat? Megkínáltam-e őket székkel?

7. A gyakori áldozók száma növekedett-e az elmúlt évben?

8. Van-e rend a könyvtárban, vagy talán nem szeretnék magamnak utóda lenni?

9. Elmékedtem-e?

10. Mit tettem a jó könyvek, főleg a politikai sajtó terjesztésében?

11. Mikor szoktam rendszeresen felkelni?

12. Nem készültem-e valami egyesületi előadásra jobban, mint a prédikációra, keresztény tanításra, hitoktatásra?

13. Nem voltam-e felületes, gyors a gyónatásban, ideges, türelmetlen?

14. Járatok-e magam jó lapokat, füzeteiket, folyóiratokat? stb. stb.

Ugyebár nagyszemélyű és praktikus dolgok ezek?

Különbön szép, napos, de hideg idők járnak, a kályhában pattog a fenyőfa és — jól esik. Este 7 óra van. Ha még tovább kell felelnöm — folytatom.

## II.

1909. január 31.

Kezd a szezon elénkúlni, — jönnek a világ minden tájáról. Sokan esalódnak Meránban. Általában azt hiszik, itt örökös tavasz és melegség van, — szó sincs róla. Van itt jég-

bőven, hisz a koresolya pályán vígan koresolyáznak katonazene mellett sokszor éjjel egész 11 óráig óriási ívlámpák fényénél. Az az érdekes, hogy délután 3-ig a zenét a balkonon levő fekvőágyról halgatom.

Merán levegője rendkívül finom, olyan átszűrte levegő — nagyon érzékeny, szinte lehetne mondani aetherszerű.

Ha a nap rátekin s a sugár érinti, rögtön tavasziasan, dőlben nyárisan meleg, ha a nap elfordul vagy árnyékba jut, azonnal csip és vág, mint a beretva. Nagyon könnyen meg lehet itt hűlni, csak a napsugaras helyről árnyékba kell menni, esetleg ott megállni, beszélni, — kész a meghülés. Hiába, „mégis bunda a bunda” még Meránban is. Igaz, még a „Custos” című folyóirattal még nem végeztem. Ilyen füzetet kerestem már rég s ilyenféle idea is motoszkált fejemben a mi egyházmegyénket illetőleg.

A különféleek rovata lebilincselő, mind egy papi lelket körülvevő és tápláló dolgok és tanulságok. Hoz egy részt a breviáriumról. Aztán jön a könyvasztal (Büchertisch), no ez aztán valódi kincsesbánya; olyan munkák vannak itt s úgy vannak ismertetve, hogy erszényünk után nyulunk, hogy megrendeljünk mindent. A szerkesztő levélzetrényében rubrikái, társadalmi, jogi kérdések megvitatása, az életből merített casusok.

A boritékon hirdetve van harmónium, egyházi edények, mosógép, legujjában megjelent művek, p. o. „Készítsék az Úr útját” (Bereitet den Weg des Herrn), elbeszélések, történe-

tek az első áldozók részere. Mennyire szükséges egy ilyen könyv a nevelőknek. S a 384 oldalos kötött könyv csak 2.40 K. Aztán mellesken még németül is tanulhatunk. De hát erről többet nem írok, majd esetleg a X. évf. 2. számáról.

Meg csak azt jegyzem meg, hogy lábom mennyi kincs jár itt Meránban, különösen a korszón; értem azt a sok éktelen nagy kalapot, postaszekrény nagyságu muffot, azokat a drága boákat stb. stb. s a szegény férjek — no, de hagyjuk őket, úgy kell nekik, miért nem tudnak parancsolni. Az én „amerikai” ismerősöm azt mondja, hogy Merán e tekintetben a szerényebb helyek közé tartozik, de aztán a Riviérán, Nizzában egy nő magán hord 20—30 ezer korona értékét, — erre a kijelentésre összesceptam a kezemet s rögtön másról beszélgettünk. Különbön itt nagyon uralkodik a kutyadivat is. A világ összes kutyafajtáját lehet itt látni láncban, szíjban, szabadon, máslikkal, cifra köpönyeggel — az egyik ruháján oldalt zseb is van — nem tudom mit hordhat benne a kutya ifiúr? A másik a botdivat; itt botot hord minden nő, kezdve az alig tipegő babától egész a legöregebb damáig — az egyik fehér, a másik rózsaszín, úgy látszik a kalap vagy a ruha színét követi a bot is.

Most pedig befejezem az írást, kopog a doktor s azt mondja, most már elég, — én is azt hiszem; de azért a viszontlátásra!

Sóóthy.

## Társulatunk közgyűlése.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat évi rendes közgyűlését 1909. január hó 29-én a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium első emeleti tanári termében megtartott választmányi gyűlés előzte meg, amelyen jelen voltak: Pál Antal elnök, Imets F. Jákó tisz. elnök, Tamási Áron, Kovács Lajos, Csérni Béla dr., Zlamál Ágost, Körödy Imre pénztáros, Király Gáspár p. ellenőr és Kárpiss János titkár.

A jegyzőkönyvek tudomásul vétele és hitelesítése után Körödy Imre pénztáros előterjesztette az 1908. évi számadást és az 1909. évi költségvetést. A számvizsgálók a pénztart rovancsolták, a számadásokat rendben találták, a költségvetés realis, ezért a választmány a pénztárosnak buzgó működéséért elismerő köszönetet javasolva, ezeket a közgyűlés elé terjesztendőknél határozta. A szerződést a nyomdással a régi alapon fogják megkötöni.

A társulat új tagjainak ajánlotta Pál Antal: Steinhauer Ferenc esperes-plébánost Erzsébetváros és Ivag Faehrentel Henrik állami főgimnáziumi tanárt Erzsébetváros, Körödy Imre pénztáros pedig: Pál Kálmán plébánost Hosszúszó; az ajánlottakat a gyűlés egyhangulag a társulat rendes tagjainak megválasztotta.

Örvendetes tudomásul vette még a választmány a pénztáros azon jelentését, hogy a f. év elejével a lapnak kb. 50 új előfizetője lett, majd pedig végleg megállapította a közgyűlés tárgysorozatot. A választmány jegyzőkönyvét hitelesítik: Imets F. Jákó, Kovács Lajos és Csérni Béla dr.

Az évi rendes közgyűlésen, mely 1909. január hó 31-én délelőtt folyt le a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium tanácstermében, jelen voltak: Pál Antal főgimn. igazgató elnök, Imets F. Jákó apát-kanonok, tisz. elnök, Tamási Áron kanonok-prélat, Kovács Lajos kanonok-prélat, Fejér Imre vármegy. számvevő Segesvárról, Balás Endre dr. pápai kamarás, papnev. int. rektor, Körödy Péter dr. pápai kamarás, teológ. tanár, Héjja Kálmán erd. egyházm. pénztáros, Csérni Béla dr. ny. főgimn. tanár, Fejér Gerő dr. finev. int. régens, főgimn. tanár, Zlamál Ágost főgimn. tanár, Rak József papnev. int. prefektus, Péter János dr. főgimn. tanár, Körödy Imre egyházm. számv. pénztáros, Király Gáspár főgimn. tanár, p. ellenőr, Haraly Béla főgimn. tanár, Kárpiss János főgimn. tanár, titkár, a III. és IV. éves papnövendékek és felsőbb oszt. finev. int. főgimnáziumi tanulók.

Pál Antal elnök a katolikus sajtómozgalmakat és különösen az erdélyi katolikus sajtó hivatását tárgyaló tartalmas elnöki beszéddel nyitotta meg a közgyűlést délelőtt 11 órakor. A megnyitó beszéd buzdító és lelkesítő hatást gyakorolt a jelenvoltagekra, kik azt helyenként élénk helyesléssel kísérték, — különösen megragadó volt a beszédnek azon része, mellyel a jelenlévő kispapokhoz szólt, hogy az életbe, áldást osztó munkájuk mezejére kikerülve legyenek zászlótartói annak a szellemnek, azoknak az eszméknek, amelyekért mi itt a társulatban kath. sajtóknak érdekében lankadozva küzdünk. A közgyűlés az elnöki megnyitót Imets F. Jákó indítványára jegyzőkönyvre veszi és tekintve aktuális voltát a társulat lapjában közzé tétetni határozza.

Elnök felhívására Zlamál Ágoston tag bemutatja „Gyulafehérvár ostromlása 1849-ben” c. történeti értekezését. Az érdekes tárgyat a

szemtanuk hű naplóival illusztrálta a felolvasó, akit a jelenvoltagek zajosan ünnepeltek, és az általánosabb figyelmet érdemlő cikket, mivel tartalma a Közművelődés olvasóira nézve közérdeklődésre méltó esemény, a lapban való közlésre elkértek.

Ezután következett Király Gáspár tag felolvasása: „Jókai regényírása az iskolai erkölcsi nevelés szempontjából”. Bátor és nyílt kritikával rámutat azon veszedelmekre, melyek Jókai regényeiből az ifjúságot fenyegetik. A felolvasó helyes szándékával és üdvös célzataival hallgatósága egyetértett és tüntető helyesléssel adózott művének.

Mindakét felolvasást az alapszabályok értelmében élénk eszmecserére kísérte, melyben tartalmas hozzászólásokkal az értekezésekhez fűződő kérdéseket tárgyalta a közgyűlés.

A felolvasások elvégzésével következett az évi közgyűlésnek szokott hivatalos tárgysorozata. A múlt közgyűlés jegyzőkönyvének tudomásul vétele és hitelesítése után Kárpiss János titkár az 1908. évről a következő jelentést terjesztette elő:

„Mélyen tisztelt Közgyűlés! Alapszabályaink kötelezőségekre teszik, hogy a közgyűlésen társulatunk elmúlt évére visszapillantunk. Az elmúlt 1908. esztendő általában véve a zajtalan munkálkodásnak, a csendes célratörésvének ideje volt. Miután a társulat súlyos megpróbáltatásokból még az életrevalóságnak némi jeleivel kikerült, lassankint úgy erkölcsi, mint anyagi erőit növelni igyekezett.

Az enyészettel fenyegető krízis épen azon időben érte, midőn nemcsak nálunk, hanem általában világszerte rokonszenvesebb jelszavá lett a katolikus sajtó ügye. S bár mi közvetlenül nem tudjuk és esetleg be nem látjuk, lehet, hogy épen ez a frissen szárnyra kelt nagy eszme járta be a mi egyetlen erdélyi katolikus sajtóknak már hülni kezdő ütereit és talán egy új, még nagyra hivatott életre keltette azt.

Biztosabban is remélhetjük már most, hogy nemcsak azok, akiknek mintegy erkölcsi kötelességük lenne, hanem sokan mások is, akiknek érdeklődését az országos mozgalom a katolikus sajtó felé terelte, most annál nagyobb áldozatkészséggel fogják támogatni társulatunkat, mint a katolikus sajtóknak az erdélyi részekben egyedüli fenntartóját, már régi védőbástyáját és egyházmegyéinknek éber őrszemét. Ezen nagyobb arányú fejlődésnek kétségtelen előjelei már az elmúlt esztendő végével mutatkoztak és egy szebb jövőre jogosítanak, azért most esetleg némi okulással annál kevesebb rezignációval tekinthetünk a talán kevésbé áldásos és eredményes közelmúltba.

Társulatunk anyagi mérlege egyre javul, amint azt majd a pénztáros úrnak előterjesztendő évi jelentéséből látni fogjuk. Őszinte örömmel terjeszthetem elő, hogy a pénztár ügyeinek rendezésére nézve, szilárd és következetes elvekkel sikerült végre eredményes megállapodásra jutni, amiben, — mondhatni, — a társulat multjában páratlanul álló érdeme van Körödy Imre úrnak, jelenlegi ügyes pénztárosunknak, aki nemcsak szakszerű buzgósággal, hanem kiváló tapintattal is hozzájárult szívesen vállalt tisztének sikeres betöltéséhez; épen azért kedves kötelességemnek találok és el nem mulaszthatom azt, hogy neki évi jelentésemben a nagy nyilvánosság előtt is a társulat elismerő köszönetét kifejezzem.

Anyagi ügyeinkkel kapcsolatban még csak azt a legfontosabb tényt kell kiemelnem, hogy társulatunk magas fővédője székhelyi Maláth Gusztáv Károly gróf v. b. t. t. erdélyi püspök úr önmagyméltósága, — aki melegen

őhajlja, hogy a társulat kitűzött nemes céljait, mennél munkásabban és eredményesebben elérhesse, — mint az előző években úgy az elmúlt 1908. esztendőben is 34 lappeldánynak 272 K. előfizetésével és évi 800 K. kegyes adományával társulatunkat támogatni méltóztatott. Midőn ezen közgyűlésünkben kifolyólag azon komoly ígérettel, hogy ezen legkegyesebb támogatást mindnyájan, akik csak tagjai vagyunk a társulatnak, közvetlenül odaadó és kitartó munkássággal igyekezni fogunk meghálálni, — alázatosan kérjük a jövőre is önmagyméltóságának társulatunk iránt való szíves figyelmét és áldozatos jótékonyt, egyuttal forró köszönetet mondunk az elmúlt 1908. évben a társulat ügyében való úgy anyagi, mint különösen kiváló erkölcsi támogatásért.

A Kegyelmes Főpásztorunk ezen erkölcsi támogatása, szellemi irányítása társulatunknak fensőbb életet adó ereje, amely lapját valóban a katolikus sajtó hasznos és idővel nélkülözhetetlen szervevé alkotja. Bizton reméljük, hogy úgy a központban, mint kiváltságos vidéken sokan . . . mondjuk, mindnyájan követni fogják Önmagyméltóságának buzdító és hívó szavát, mellyel az erdélyi katolikus társadalom mindennemű tagjait egyetlen sajtóknak pártolására szólítja. Méltó dolog tehát, hogy ezen évi visszapillantásunkban hódoló tisztelettel és őszinte hálával külön is megemlékezzünk legkegyesebb Főpásztorunknak, mint a katolikus sajtóügy egyik vezérének, azon igaz érdemeiről, amelyek határozó közreműködésével társulatunk és vele az erdélyi katolikus sajtó eszméjének terjesztése és megbecsülése által szerzett.

Átterve most a társulat szellemi ügyeinek vázolására szólnom kell a kiadásában és szerkesztésével megjelent lapról és a belső életéről. A Közművelődés mint politikai, társadalmi és szépirodalmi katolikus hetilap az elmúlt évben is hetenkint esütörtökön két ivnyi terjedelemben és heti 422 példányban jelent meg, melyekből 7 hivatalos, 7 tiszteleti, 27 ingyen és 422 cserepéldány volt. A szerződés szerint egy lapszám kiállítása 45 K-ba került. Hetilapunk a katolikus irodalom és társadalmi mozgalmak figyelemmel kísérése céljából csereviszonyban van az országban csaknem minden katolikus lapjával és néhány időszakos folyóirattal.

A szerkesztőségben az elmúlt év elejével változás állott be, amennyiben a lap élére Söötth Gyula lelkiigazgató lépett mint felelős szerkesztő. A munkát teljesített munkája jellemzi és magasztalja legtalálóbban; s mivel a szerkesztő szakavatott munkáját a tagok és az olvasók mindnyájan nálammal is jobban ismerik, nekem csak ismételnem kellene itt azokat az elismerő nyilatkozatokat, amelyeket a lap fejlődéséről általában hangoztattak. De mégis itt ki kell emelnünk, hogy buzgó szerkesztőnk súlyos betegsége mellett is a legmesszebb ható igyekezettel szolgált sajtója ügyét, a munkatársainak derék csapatát gyűjtötte maga köré és csak így emelkedett lapunk nívója, lett élénkebb és vonzóbb, tekintélyt és megbecsülést szerzett ott, hol azelőtt kiesinyelték, mert a feltűnő partoskodásból szerencsésen az általános katolikus politika terére lépett. Meg kell emlékeznem még azokról a munkás férfiakról is, akik a szerkesztőt távolléte és betegsége idején helyettesíteni sziveskedtek, ezek: Héjja Kálmán, szentszéki tanácsos, egyházm. pénztáros és Rak József prefektus úr, s odaadó készségüket kifejezem itt a társulat hálás elismerésért.

A társulatnak, mint tulajdonképeni katolikus irodalmi körnek belső élete még nem felelt meg a célul kitűzött kívánalmaknak.

Egyrészt azért, mert a tagok irodalmi működésüknek legnagyobb részét nem a társulaton belül és annak pajzsa alatt gyakorolták és így az elmúlt évben sem bírálata, sem ismertetésre, sem közlésre nagyobb műveket be nem küldtek, másrészt felolvasások tartása, vitaesték rendezése, bár az elnökség ügyükben eljár, eddig még kívánatos eredményre nem vezetett. Most tehát még társulatunknak valódi irodalmi jellege csak alapszabályaink szakaszai köze rejti: a bibliai leányzó azonban nem halt meg, csak alszik: álmodik egy szebb jövőről, amelyben majd a katolikus öntudat annyira meg erősödik, hogy a katolikus irodalom szelleme köréje vonja majd avatott íróit és ihletett művészeit, akik valóra váltják a nagynevű alapítóknak nemes szándékait, hogy társulatunk életet lehelő, szellemet árasztó irodalmi kör legyen.

A társulat működése még gyűléseiben is megnyilvánult. Volt egy felolvasással egybekötött közgyűlés, amelyen P é t e r János dr. „Carillo Alfonz jezsuita atya erdélyi működése” és B a l i n t h György „A gyermekek házi neveléséről” c. értekezéseit mutatták be. Tartottak négy választmányi gyűlést is, melyeken a szükséges ügyvezetést ellátták.

Igaz sajnálattal kell jelentenem, hogy a halál az 1908. évben is elszórtotta néhány derek tagtársunkat. Meghalt két külső választmányi tagunk: C s i k y János zalathnai főesperes-plébános és R a n e z János, főkisbükkerületi főesperes, nagyboldogasszonyi plébános (Közművelődés 1908. febr. 13., 7. sz.), a rendes tagok közül pedig elhunytak: P é t e r József szászfeni alesperes plébános (Közm. 1908. márc. 5., 10. sz.), V á r t e r e s z Antal gyergyóújfalvi lelkész, A l b e r t Ferenc ny. főgimnáziumi hittanár és B a r d o e z István kozmasi plébános (Közm. 1908. aug. 6. 32. sz.). Mindnyájukat kegyeletes megemlékezésünk kísérte sírjukba, egyesekről részletes életrajzi vázlatokkal is megemlékezett társulatunk lapja, s mi most mint volt tagtársainknak, a katolikus ügyek derek közkatonaiknak áldjuk jámbor emléket.

Igy tehát meghalt 6 tag, belepert 5 új tag, u. m.: K ö n t z e y Benedek, G e g ő Simon, D u f f e k János, P é t e r János és F e l c s e r Miklós; a pénztár ügyeinek rendezése miatt néhány volt tag a társulattól ugyan nem lépett ki, csak egy ideig elmaradt, így 1908. végével a tagok száma volt: alapító 16, tiszteletbeli 4, pártoló 22, rendes 87, előfizető 196.

Mindezen számok pedig azt mutatják, hogy a katolikus sajtó pártolása az erdélyi részen 1908. végeig csak ólomlábon járt. A 340 tagból álló világi papságnak alig fele veszi a katolikus lapot, azután amint a társulat tagjairól közölt számok igazolják, ezen sajtópártolóknak ismét körülbelül csak a fele tagja a társulatnak. A 101 tagból álló szerzetek közül olyan kevesen érdeklődnek az erdélyi katolikus sajtó iránt, hogy a számukat nem is közlöm. A katolikus tanítók közül, bár egyesületüknek hivatalos lapja a Közművelődés, azután meg leszálított áron is kapják, csak igen kevesen hozzátják; az előkelő statusi tanári rendek is messze elmaradnak a status ügyeit is szolgáló katolikus sajtó támogatásától. A katolikus világi elemet meg, úgy látszik, gyengén buzdítják az illetékes tényezők az érdekeit egyedül őszintén szolgáló sajtónak pártolására.

Mélyen tisztelt Közgyűlés, ilyen a közelmúltunk a kép. De az izmosodó jelen már biztató reménysugarat áraszt a jövőre, mert ezen év elejével már megindult azon egészséges áramlat, hogy erőinket összefogva tegyük független hatalommá, avassuk vezető tényezővé

ami különleges erdélyi katolikus sajtónkat. Reméljük, hogy a különböző erőknek tömörülésevel, az érdekek egyesítésével, a tehetségek megnyerésével sikerülni fog társulatunknak katolikus irodalmi jellegét ismét visszaszerezni és közhasznú működését egyuttal a magyar nemzeti kultúra szükségszerű és megbecsült tényezőjévé emelnünk.

A társulat jövőjébe vetett ezen kedvező reményünknek örövendetés kifejezést adva, alázattal kérem a mélyen tisztelt Közgyűlést, hogy ezen szerény titkári jelentésemet kegyesen tudomásul venni méltóztassék.

A titkári jelentésem tudomásul veszik. A közgyűlés Öngyméltóságának áldozatos támogatásáért leghálásabb köszönetet nyújtánia. A beteg szerkesztő helyettesítését elismeréssel köszöni. A meghalt tagok kegyeletes emlékét jegyzőkönyvében megörökíti.

A közgyűlés rendes menetében most K ö r ö d y Imre pénztáros előterjesztette a következőkben a társulatnak 1908. évről szóló számadásait:

#### A) Bevétel:

|  |             |
|--|-------------|
| 1. Püspök úr öngyméltóságától adomány . . . . .        | 800 K — f.  |
| 2. Előfizetésekből és pedig:                           |             |
| a) Püspök úr öngyméltóságától 34 lapra á 8 K . . . . . | 272 K — f.  |
| b) Előfizetőktől:                                      |             |
| 1. régi hátraleközből . . . . .                        | 458 „ 66 „  |
| 2. folyó évi díjakból . . . . .                        | 1077 „ 97 „ |
| 3. Pártoló tagsági díjakból . . . . .                  | 200 K — f.  |
| 4. Rendes tagsági díjakból:                            |             |
| 1. régi hátraleközből . . . . .                        | 244 K — f.  |
| 2. folyó évi díjakból . . . . .                        | 586 „ — „   |
| 5. Takarékpénztárból kivételtes és pedig:              |             |
| a) A forgalmi tőkéből . . . . .                        | 360 K — f.  |
| 6. Takarékpénztári tőkék kamataiból és pedig:          |             |
| a) Az alaptőke kamata . . . . .                        | 41 K 62 f.  |
| b) A forgalmi tőke kamata . . . . .                    | 22 K 50 f.  |
| 7. Adóslévre törlesztetett . . . . .                   | 130 „ — „   |
| 8. Múlt évi készpénzmaradvány . . . . .                | 15 „ 34 „   |
| összesen: 4478 K 09 f                                  |             |

#### B) Kiadás:

|   |             |
|---|-------------|
| 1. A „Közművelődés” című lapért Papp György nyomdásznak . . . . .                               | 2385 K — f. |
| 2. Ugyanannak meghívóért, felhívásokért, utalványért és egy évi lap bekötéséért . . . . .       | 36 „ — „    |
| 3. A takarékpénztárba betéttett és pedig:   |             |
| a) Az alaptőkéhez . . . . .   | 430 K — f.  |
| b) A forgalmi tőkéhez . . . . .   | 600 „ — „   |
| 4. A takarékpénztári betéti kamatok tőkésítése és pedig:  |             |
| a) Az alaptőke kamata . . . . .   | 41 K 62 f.  |
| b) A forgalmi tőke kamata . . . . .   | 22 „ 50 „   |
| 5. Vegyes apró kiadásokra és pedig: levelezésekre, új tagok gyűjtésére, pénzgyűjtőnek . . . . . | 43 „ 88 „   |
| 6. Pénztári maradvány mint egyenleg . . . . .   | 919 „ 09 „  |
| összesen: 4478 K 09 f.  |             |

#### Vagyoni mérleg 1908. év végén.

|  |             |
|--|-------------|
| 1. Készpénzben . . . . .   | 919 K 09 f. |
| 2. Alaptőke a gyulafehérvári takarékpénztárban 7001. számú betéti könyvben 1909. január hó 1-től járó 5%-os kamattal . . . . . | 1083 „ — „  |

|  |             |
|--|-------------|
| 3. Forgalmi tőkeugyanott a 6438. számú betéti könyvben 1909. január hó 1-től járó 4 1/2%-os kamattal . . . . . | 121 „ 13 „  |
| 4. Adóslévében követelés . . . . .   | 3957 „ 77 „ |
| összesen: 6080 K 99 f.   |             |

1907. év végén volt a vagyon . . . . . 4843 „ 12 „  
1908. évi tiszta gyarapodás . . . . . 1237 „ 87 „

A közgyűlés elnök indítványára, — aki bejelentette, hogy a számadásokat már a választmány megvizsgálta, rendben találta és a pénztárt szabályszerűen rovanosolta, az előterjesztett számadásokat elfogadja, a pénztárosnak a fölmentvényt megadja és a pénztárnak buzgó és lelkes kezeléseért neki jegyzőkönyvileg elismerő köszönetet nyújtánia.

Erre a pénztáros bemutatja a társulat költségeloirányzatát az 1909. évre és pedig:

#### A) Bevétel.

|   |             |
|---|-------------|
| 1. Múlt évi pénztári maradvány 919 K 09 f., de ebből 900 K a tőkékhez esatoltatott, tehát . . . . . | 19 K 09 f.  |
| 2. Előfizetési díjakból és pedig:   |             |
| a) Püspök úr öngyméltóságától 34 lapra á 8 K . . . . .  | 272 K — f.  |
| b) Rendes előfizetőktől és pedig:   |             |
| 1. 150 egyentől á 8 korona . . . . .  | 1200 K — f. |
| 2. 50 „ á 4 „ . . . . .   | 200 „ — „   |
| 3. Tagsági díjakból és pedig:   |             |
| a) Rendes tagoktól 90 egyentől á 6 K . . . . .  | 540 K — f.  |
| b) Pártoló tagoktól 22 egyentől á 10 K . . . . .  | 220 „ — „   |
| 4. Takarékpénztári betétek kamataiból és pedig:   |             |
| a) Alaptőke kamatából . . . . .   | 55 K — f.   |
| b) Forgalmi tőke kamatából . . . . .  | 10 „ — „    |
| összes bevétel: 2516 K 09 f.  |             |

#### B) Kiadás.

|  |              |
|--|--------------|
| 1. A „Közművelődés” című lapért 52 hetre á 45 korona . . . . . | 2340 K — f.  |
| 2. Egyéb nyomtatványokra és költségekre . . . . .              | 250 „ — „    |
| 3. Előre nem látható kiadásokra . . . . .                      | 250 „ — „    |
| összesen: 2840 K — f.  |              |
| A bevételből leütve a kiadást . . . . .                        | 2516 K 09 f. |

Mutatkozik túlkadás: 323 K 91 f.

A közgyűlés a költségvetést, mivel az realis, egyhangulag elfogadja.

Utoljára maradt a társulat több tisztességének betöltése. Közfelkiáltással megválasztották a szerkesztőség tagjait és pedig a Közművelődés felelős szerkesztője lett: S o o t h y Gyula szentszéki tanácsos, lelkigazgató; a szerkesztő bizottság tagjai: H é j j a Kálmán szentszéki tanácsos, egyházm. pénztáros, P é t e r János dr., Király Gáspár és Kárpiss János főgimn. tanárok. A megüresedett alelnöki tisztségbe megválasztották egyhangulag C s e r n i Béla dr. nyug. főgimn. tanárt, a muzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének régészeti szakmegbízottját. A belső választmány tagjai lettek: B a l á s Endre dr. pápai kamarás, papnev. int. rektor és Z l a m á l Ágost főgimn. tanár. A külső választmányba pedig beválasztották: T a m á s David osdolai esperes-plébános és F e j é r Imre vármegyei számvevő, a pro eccl. et pont. pápai érdemj. tul. Segesvár.

A választások megejtése után tárgyalták még a nyomdással kötendő szerződésnek és az írók jutalmazásának ügyét, mely utóbbi indítványt az elnök terjesztette elő. A közgyűlés

az arra érdemes írónak esetről-esetre való megjutalmazását anyagi helyzetünk kellő tekintetbevételével a választmányra bízta.

Elnök végül a jegyzőkönyv hitelesítésére Imets F. Jákó, Kovács Lajos és Cserni Béla dr. tagokat kérte föl és a sikerült közgyűlést zajos tüntetés közt déli 2/1 órákor bezártá.

Ezekben igyekeztem adni ezen lelkesen lefolyt közgyűlésünknek képét, melynek már hangulata is biztató előjele a jelen eredményesebb munkásságának, egységes akarata pedig szilárd záloga az erdélyi katolikus sajtó már elközlelő szöveg jövőjének.

Kárpiss János,  
titkár.

## H I R E K.

— **A külső választmány** mélyen tisztelt tagjait nagyon kérjük, szíveskedjenek a vidéken a közvetlen befolyásuk alatt lévő helyi katolikus társadalomra kedvezően hatni az irányban, hogy társulatunk és vele az erdélyi katolikus sajtó pártolása mennél inkább terjedjen és ezzel társulatunk meg annak hatilapja mennél több áldozatrakész támogatót és mennél teljesebb munkatársakat kapjon.

— **Személyi hír.** Püspök úr ónagyméltósága múlt hó 29-én az estéli vonatall Buda-pestre utazott; 30-án részt vett a püspöki konferencián, melyen Vasary Kolozs hercegprímás elnökelete alatt, a püspöki kar foglalkozott a kongrua-javaslatl, a hittanároknak a fizetésükre vonatkozó kérvényével, több tanügyi kérdéssel és kérvénnyel.

— **Személyzetiek.** Csányi Kálmán gyergyószentmiklósi és Antal József esikszentgyörgyi káplánokat kölcsönösen áthelyezték; Szöcs Albeft újmisési papot karcfalvi, Lestyán József volt nevelőt pedig nagyszombi káplánná nevezte ki a kegyelmes főpásztor.

— **Gyertyaszentelő Boldogasszony** ünnepén a gyertyaszentelés szertartását és az utána következő nagymisést, a székesegyházban Ujfalu József dr. apátkanonok végezte, a nővendék papság assistálása mellett.

— **Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatnak** tisztviselői és választmányi tagjai az 1909. évben a következők: a társulat fővédője: dr. sekhelyi Majláth Gusztáv Károly gróf v. b. t. l., erdélyi püspök úr ónagyméltósága; tiszt. elnök: Imets F. Jákó apátkanonok; elnök: Pál Antal, alelnök: Cserni Béla dr., titkár: Kárpiss János, pénztáros: Kóródy Imre, pénztári ellenőr: Király Gáspár; a „Közművelődés” felelős szerkesztője: Soóthy Gyula, a szerkesztő bizottság tagjai: Héjja Kálmán, Péter János dr., Király Gáspár és Kárpiss János. — A belső választmány tagjai: Tamási Áron, Gergely Ignác, Zomorai Dániel, Kovács Lajos, Kóródy Péter dr., Balás Endre dr., Zlamál Ágost, Fejér Gerő dr. és Rak József. — A külső választmány tagjai: Balás Ferenc, Bálinth György, Bálinth László, Bándi Vazul, Barácz Albert, Bilinszky Lajos, Butyka Sándor, Csató Ferenc, Erős József, Fejér Imre, Fejér Manó, Ferenczy Károly, Forster János, Karácson Márton, Karácsony József,

Koncz István, Kovács Mihály, Prokupa Sámuel, Sebestyén Mózes, Soó Gáspár, Takó János, Tamás Dávid és Varga Sándor. A társulat összes tagjainak névsorát is közelebből közölni fogjuk.

— **Az Epilepszia** (nyavalyatörés) gyógyítása. A világ legkiválóbb orvosi színtelenül fáradoznak és kutatnak újabb és újabb gyógymódok után az emberiségre súlyos átokként nehezedő betegségek ellen. E betegségek talán legborzalmasabbika az Epilepszia. E bajban szenvedőknek vigaszul szolgálhat azon értesülésünk, mely szerint egy magyar orvos e betegség ellen új és hatékony módszert, — amely már külföldön is méltó elismerésben részesült, — alkalmaz gyógyszerrel. Ez orvos a Budapest, Nagykorona utca 18. sz. alatt lakó dr. Szabó B. Sándor, ki készséggel nyújt felvilágosítást mindazoknak, kik gyógyító módszere segítségével e súlyos bajtól szabadulni óhajtanak.

— **A nagyszombi kath. legényegylet** január 24-én új egyesületi zászlót avatott fel. A közadakozásból beszerzett szép egyleti zászló megáldása a délelőtti isteni tisztelet alatt történt, mely alkalommal Hohenlohe Károly Egon herceg plébános úr ófméltósága megragadó ékesszólással beszélt arról, hogy mire figyelemzetti a zászló az egylet tagjait és mit kíván a zászló tőlük? Ugyanaznap este a „Társaságház” óriási termét zsufolóság betöltötte a közönség; köztük kegyelmes asszonyunk Hohenlohe Konrádné ó fméltósága, plébánosunk anyagi lelkü anyja, hogy a 12 pontból nagy ügyességgel és változatossággal egybeállított műsort meghallgassa. A helyben állomásozó 2. ezred zenekara; a helybeli testvéregyesületek közül: az „Eintracht” és a Magyar önképző iparos egyesület énekára, a zene és énektudományáról híres Resch-családnak négy tagja, Resch R. helybeli kántor énekiskolájának tagjai mind közreműködtek az estélynek igazán művelzetet nyújtó sikerében. Szünni nem akaró tapsvihar jutalmazta az egyes piéceket, különösen a Resch-fivérek által előadott és Bárdosy Olivér kisasszony által zongorán kísért magyar népdalokat. A fiatal védnökhelyettes és herceg plébános ékesszóó és rokonszenves hangon beszélt a legalkalmasabb témáról, a munkáról. Arról, hogy mily óriási haladást köszönhetünk a munkának és ha még sincs áldás rajta, azt annak tulajdoníthatjuk, hogy nem Istennel kezdik és végzik a munkát és nem az ó dicsősége a végeél, hanem a pénz, a mammon. Nagy figyelemmel és érdekeltséggel hallgatta a lelkes szavakat az óriási közönség és szünni nem akaró tapsviharral jutalmazta meg a kedves fiatal szónokot. A műsor befejezte után tánc következett, melyből a nagyszámú ifjúság derekasan kivette részét. A fényes ünnepély rendezése az egyesület új vezető elnökének, Lázár Béla s. lelkész úrnak az érdeme részben, mellette meg Müller és Resch karnagyoké.

— **Új tagjaink.** Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatba legutóbbi rendes tagoknak beléptek: Steinhauer Ferenc esperes-plébános Erzsébetváros, lovag Faehrensteil Henrik állami főgimnaziumi rendes tanár Erzsébetváros és Pál Kálmán plébános Hosszúszászó; Héjja Kálmán szentszéki tanácsos, egyházm. pénztáros pedig előfizetőből rendes taggá lett. Midőn az új tagokat szíves belépésük alkalmából őszinte örömmel üdvözöljük, egyben kérjük, hogy társulatunk pártolását eszméjét terjeszteti és irodalmi munkáikkal társulatunkat meg annak lapját mennél gyakrabban fölkeresni szíveskedjenek.

— **P. Czaich Gilbert** római magyar gyónatató irt egy érdekes díszmunkát: X. Pius pápa élete. Nagy ügyességgel és írói érdekes fordulatokkal vezeti Atyánkat szépleletésétől kezdve a pápai széke; gazdag képek tartikják az érdekes életreírását. Ajánljuk megrendelésre. Fűzött példány 6 K., díszkötés 12 K. bérmentve ily cím alatt: Róma, P. Scossa cavalli 145.

— **A Gyulafehérvári Kath. Legényegyesület** f. év február hó 7-én vasárnap az Európa szálló nagytermében táncsal egybekötött színelőadást rendez. Színe kerül: A nagymama. Színmű 3 felvonásban. Irta Csiky Gergely.

— **A központi oltáregylet** folyó hó 7-én az irgalmas nővérek templomában szentségimáddással egybekötött istenitisztelet fog tartani. Az ünnepélyes misét 10 órákor Ujfalu József dr. székesegyházi apátkanonok celebrálja, délután négy órákor pedig Vass Albert dr. teológiai tanár prédikálni fog. Ezzel kapcsolatosan megemlítjük azt is, hogy az Oltáregylet tíz éves fennállása örömeire a nagybőjt folyamán műsoros estélyt szándékozott rendezni s erre nézve pályateteleket tűzött ki. Négy pályamunka érkezett be, melyek bírálata kiadattak. Az ünnepély azonban részint az idő rövidsége, részint az igazgató távolléte miatt az őszre maradt.

— **Repedések az aszfalton.** Városunkban a nagy 16—20 R. fokos hideg miatt, az aszfaltjárdán egy-két centiméter széles repedések keletkeztek. Oly jelenség ez, amiótt eddig még nem tapasztaltunk.

— **A „Székelytőfalvi Ifjúsági Egyesület”** 1909. évi január hó 31-én Székelytőfalván (saját házában) pénztára és részben a Dél-olaszországi károsultak javára. műkedvelői előadással egybekötött táncmulatságot rendezett. Színe került: „A képviselő úr.” Bohózat, három felvonásban.

— **Mikor a román katonának újjeve van.** Predeal közelében, a Kiságon több magyar munkás dolgozott, még pedig magyar területen. Munkaközben a szomszédos oláh helységből, Bratosáról, az ott tanázó oláh katonák hatzszor állítottak a magyar területre s e lövések közül az egyik el is találta Pap Tódor famunkást. A hivatalos eljárás megindult s kiderült, hogy a lövések valóban az oláh katonák tették, akik aztán azzal védekeztek, hogy ők csak román újjevi szokásból lövöldöztek.

— **Az iszákosság elleni szerek kizárása a postai szállításból.** A belügyminiszter a horvát bálnal egyetértőleg a G. Losley berlini cég által „Syron” néven, valamint a Coza-Institute londoni cég által „Cozapor” néven forgalomba hozott az iszákosság ellen hirdett szereknek, tekintettel arra, hogy azok csak a közönség félrevezetésére és kizsákmányolására szolgálnak, sőt esetleg az egészségre is káros hatással lehetnek, a postán való szállításból a magyar korona országainak területén kizárta. Ehhez képest a kereskedelemügyi miniszter utasította a postahivatalokat, hogy fentnevezett szereket a postai szállításból kizárt tárgyak gyanánt kezeljék.

— **A munkaszünet a postán.** A kereskedelemügyi miniszter az összes posta-és távirata hivataloknál a vasárnapi munkaszünetnek a naptárban piros betűvel jelzett összes ünnepnapokra való kiterjesztését rendelte el. Ezen rendelet értelmében tehát vasárnap, továbbá (újév napján, husvét hétfőn, áldozó csütörtökön, urnapján, pünkösd hétfőjén, karácsony első- és másodnapján, április hó 11-én és augusztus hó 20-án) ajánlott leveleket csak délelőtt 11 óráig lehet fölaóni, míg vasárnap délután és az emeltett ünnepnapok délutánjain ajánlott leveleket

földadni nem lehet. A föl nem sorolt egyéb piros betűs ünnepnapokon (Gergely-fele naptár szerint) delutánjain 4-től 5 óráig ajánlott levelek is adhatók fel. A posta- és táviráti hivatal helyisége ezeknél fogva vasárnap és ünnepnapokon del előtt 11 órától kezdve zárva lesz és csak delután 6 óra 20-tól 6 óra 50-ig tartatik nyíva, mely idő alatt az érkezett hírlapok a jelentkező fiókos feleknek kiadatnak. Vasárnap és ünnepnapokon del előtt 11 órától este 9 óráig a táviratok az ezeleten adandók föl, ugyszintén a föl nem sorolt kisebb ünnepnapokon delután 4—5 óra között az ajánlott levelek is. — E humánus intézkedés mindenfelé közörömet okozott, ahol a postások idegölő munkáját méltányolni tudják.

## IRODALOM. MŰVÉSZET.

\* Megjelent az *Erdélyi Oltáregyesületi Lap* V. száma, rendkívül gazdag és változatos tartalommal. Szerkeszti Soóthy Gyula papnevelőintézeti lelkigazgató, Gyulafehérvár. Előfizetési ár egész évre 2 korona.

\* A „*Borromeus*” hitszónoklati folyóirat (Győr, előfizetési ára 8 kor.) XXIII. évfolyamának legújabb, 3-ik számú füzeté is értékes tartalommal jelent meg.

\* Az *Örökimádás* című hitbuzgalmi folyóirat 1. száma rendkívül dús és érdekes tartalommal jelent meg. E valóban életrevaló folyóirat a Központi Oltáregyesület (Budapest, IX. ker., Üllői-út 75.) kiadásában jelenik meg s előfizetési ára egy évre csak 3 korona. Ajánljuk t. előfizetőink pártfogásába. Szerkesztő: Makay Lajos.

\* Második félévre nyit előfizetést a „*Kis Pajtás*” gyermeklap 22-ik számában. Beszámoló is egyúttal az első félévről, amennyiben gazdag tartalomjegyzékéből tűnik ki, mily sok változatos, érdekes, hasznos olvasnivalót nyújtott féléven át. Csupa elvesség e kedves lapocskának minden sora, érthető is, miért rajong érte a gyermekcsereg. Most a második félév kezdetén a jó gyermekek buzditására valóban legalkalmasabb szülői ajándék a „*Kis Pajtás*”. Ára egész iskolaévre 6 kor., a félévre febr.—június 3 korona. Megrendelhető: „*Kis Pajtás*”, Budapest, VII., Thököly-út 16. címen. Mutatványszámokat ingyen küld a kiadóhivatal. Tavalyi teljes évfolyam 450 fill. Diszkrétés 2 kötet 8 kor.

\* Megjelent a *Katholikus Szemle* II. füzeté. Ezen tudományos és magas színvonalon álló folyóiratot a Szent-István-Társulat elnökségének felügyelete alatt s ugyanazon Társulat költségein adják ki, mint a társulati tagok évi illetményének egy részét. — Nem-tagok számára előfizetési ára 10 korona. Megjelenik, a nyári szünet (július—augusztus) kivételével, havonként, összesen tehát tizszer, hatíves füzetekben. A szerkesztőséget illető minden közlemény a szerkesztő nevére a Társulat házába: Budapest, VIII., Szentkirály-utca 28. szám intézendő; tagdíjak, előfizetések és reklamációk ugyanoda küldendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához címezve.

\* A „*Magyar Fürdőkalauz*” 1909. II. kiadása szokatlanul szíves kiállításban, a napokban hagyta el a sajtót. Az egészen összeállított, könnyen áttekinthető, hézagpótló munka, magyar és német nyelven illusztrálva részletesen ismereti a magyar fürdőket, gyógyhelyeket, nyaralótelepeket, sanatóriumokat, víz és magánygyógyintézeteket, nemkülömben a hazai asvány és gyógyvizet. Erdős József, a munka szerkesztője igazán dicséretes és sikeres munkát végzett,

amidőn szakavatott tollal és nem mindennapi rutinnal vette kezébe a hazai fürdők eddig selejtes irodalmának ügyét, produkálván olyat, aminőt eddig sajnálattal kellett nélkülözni irodalmunk ezen ágában. A nélkülözhetetlen diszmunca szerkesztője valóban megérdemli a legteljesebb elismerést ezen hazafias vállalkozásáért, mert a munka hivatva van arra, hogy a nagyközönség előtt helyes világításban mutassa be a magyar fürdőket és ezáltal gátat vessen a magyarságtól a külföld fürdőibe és külföldi ásványvizékért kiözönő sok milliónak. — A diszmunca, mely határozott nyeresége irodalmunknak, ajánljuk figyelmébe minden érdeklődőnek, különösen pedig azoknak az illetékes köröknek, akiknek hivatásuk hazai fürdőink ügyét elősegíteni. A díszesen bekötött munka az ország valamennyi vasúti és hajófülkéiben, orvosoknál, egyletekben és nagyobb szállodákban nyerdíjmentes elhelyezést. A diszmunca bárkinek is ingyen küldi meg a „*Magyar Fürdőkalauz*” kiadóhivatala, Budapest, Eötvös utca 36. I. 9.

## Egy erdélyi pap címére.

(Folytatás.)

A kontroverzia második tanulságos pontja az, hogy arra az én incidentaliter közbeszótt megjegyzésemre, hogy a néhai Kovács Miklós a Lambruschini fele Instructiót azért nem hirdette ki, mert az ez által kontemplált helyzetet kedvezőtlenebbnek ítélte a tényleg fennálló erdélyi jogállapotnál és emiatt *ex titulo clandestinitatis*, némely házasságok érvénytelensége deliberalított. — a jeles Huszár dr., a saját tekintélyére támaszkodva, méltóztatott Kovács Miklósnak ezt a cselekedetet egészen közönségesen fogásnak minősíteni s a később kööltött házasságokat szédületes tekintélyének sújtó erejével *via brevissima* — *bigamianak* deklarálni.

Erre egy egészen rövid és száraz nyilatkozatot adtam ki a való tényállásról: ő azonban vizsgálathatatlann maradt és uraságod megerősítette őt ebben az ő lelki szárazságában.

Hát kérem: én abszolote nem vagyok vizsgálathatatlan és — engedje meg, azt hiszem, — csekély tudásom szerint atyáink jóhiszemű eljárását jó és helytálló okokkal meg is tudom védeni.

Uraságod közlése után sincs megdöntve az a tény, hogy Kovács Miklós a *Quasvestro* instructiót nem publikálta. Épen csak az indító okokra és arra nézve van kontroverzia: bírhatott-e a ki nem hirdetés ténye azzal a joghatállyal, hogy az *Instructio* rendelkezési *de facto* et *de jure* nem léptek hatályba.

Vegyük sorra először a tényeket, aztán a teóriát.

Az, hogy ilyen ítéleteket tényleg hoztak, nem onnan tudom, mintha magam olvastam volna ilyet, hanem olyan nagyállású egyházi férfiu szóbeli közléséből, aki egész papi pályáját Consistorium körében töltötte el s aki mind ezt hitelesen tudta s olyan időben közölte velem, amikor még hire-hamva se volt a most folyó vitáknak. Sem jól értesültségében, sem jóhiszeműségében nincs, nem is lehet okom kételkedni a közreadott tények valóságát illetőleg.

De hiszen maga az egész dolog roppant egyszerű valami s ha dr. H. E. egy kissé gondolkozott volna rajta, — bizonyára nem siette volna úgy el a maga dögát. Ugyanis: vagy voltak olyan bontó ítéletek, amelyek *ex titulo clandestinitatis* annulláltak olyan egyes házassá-

gokat Erdélyben, amelyek a *Quasvestro* után prot. pap előtt kötettek, vagy nem voltak.

Ha nem voltak: elesik minden következtetés akár pro, akár kontra. Ha azonban voltak, akkor minden, a dologhoz értő ember azt is tudja, hogy az első fokban meghozott ítéletek, a köteleki védő felebbezések folytán, fokozatosan felvitelven a második, harmadik, sőt esetleg még a negyedik fokon ítélő bíróság elé, — mindenesetre alapos revizion mennek át. Mivel pedig nemcsak a köteleki védő ellenőrzi a formai és anyagi jog betartását; hogyha a kalocsai érseki főszentszéki ügyész azt látta volna, hogy a jogalap, amelyen az I. fokú ítélet áll, ingatag, mert a *Quasvestro* ki nem hirdetése Erdélyben mint külön jogterületen indokolatlan volt stb. . . . akkor ő bizonyára megtámadta volna az ítéletnek ezt a sebezhető részét. De ha ez nem történt, s az ilyen bontó ítéletek minden fórumon átmentek: akkor *res judicata* esetével állunk szemben.

Ily helyzetben és annyi idő után, arra nézve, amit a nagynevű III. Ince pápa így fejez ki: *tolerabilibus est aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quam conjunctos legitime contra statuta Dei separare*: — a nagy Simor szavai szerint csak a végítélet fog dönteni. Mert ebben már igazán csak Isten lehet a bírő. És ha Huszár Elemér dr. bírónak veti föl magát és agyba-főbe bigamizálja az eljárt bíróságokat, erre nem lehet más felelet mint az: *difficile est satiram non scribere!*

Azaz, hogy bizony mégis van. Mert ha nemcsak de nomine volna ő Huszár és nemcsak de omine volna doktor és író, hanem felült volna a bakra, akár a Kutschker kardinális, akár a Roskoványi püspök parádés írói diszfogatain<sup>1)</sup>, ezen a két helyen megtanulhatta volna, hogy mi is csak az az *iró iildom* és lelkiismeretesség. Hát ez az, hogy mind a kettő kiadta a híres Gömöry-Szent-Miklós-fele perben hozott I. II. és III. fokú ítéletet a maga könyvben, bárha látvaival, hogy itt a II. és III. forum a tétételes joggal ellentétbe helyezkedett, csakhogy a kötelek érvénye mellett dönthessen, s bárha dogma, hogy az Egyháznak joga van bontó okokat statuálni, amit a tridentini zsinaton meg is tett s így hát ott, ahol a *Tametsi* érvényben volt 1781-ben, úgy kellett itélni, amint az I. forum itélt, hogy t. i. a protestáns pásztor előtt kötött vegyes házasság semmis: — de mivel a II. és III. forum pro validitate deliberalált — azért bizony sem Kutschker, sem Roskoványi nem írják azt, hogy azt a kath. felet a II. és III. forum bírái konkubinátusban való tovább élésre kényszerítették. Az írói lelkiismeretességnek és ildomnak ez a formája épen csak a Huszár Elemér dr. speciálitása.

Azonban tisztázandó az a kérdés is, volt-e a néhai Kovács Miklósnak minden kétségen fölül álló jóhiszeműségén kívül tárgyi oka és a jóhiszemű kritika előtt is helytálló jogcime arra, hogy ne hirdesse ki a Lambruschini-fele Instructiót?

Erre a felelet csak az lehet, hogy igenis volt s hogy ő teljes kötelesegtudással járt el és amidőn arra határozta magát, hogy nem hirdeti ki a római instructióban megadott kivételes jogositványt, nem a *lanti* indokokból tette azt és nem élt semmiféle *fogással*. Effé-

1) Card. Kutschker: *Kath. Eherecht*. Aug. de Roskovány: *De Mixtis Matrimonis*.



# Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvár

**Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.**

**Szállítója és nyomtatója:**

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkési hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣ **Allandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣

## KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-  
\* \* \* \* \* irodalmi heti közlöny. \* \* \* \* \*

Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat  
tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

## Gyulafehérvári Hírlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági  
\* \* \* \* \* hetilap. \* \* \* \* \*

Saját tulajdonában.

XXVI. évfolyam.

## Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesuletek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzet alakban havonként egy-  
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

## PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastag füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitgizságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmlás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíraskodás. — Zárószó.

**A füzet ára 2 korona. érnentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.**

## Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozárok, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesestületek sekrestyeigazgatói számára.

Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

## Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.  
Ára 20 fillér.

## A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

**Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.**

**Lelkési hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkési címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.**